

[Azel Ivan Pedersen.]

loven, der har været omtalt, og som nu er sendt til justitsministeren, taget på grundlag af et responsum i sagen vedrørende de 20 overlægers stilling, som højesteretssagfører Bent Jacobsen har udarbejdet. Jeg vil mene, at når den sag kommer til fornyet behandling i udvalget, må vi få lejlighed til at se også dette responsum. Jeg synes, at den stilling, som Ministerialforeningen har taget i denne sag, er meget klar, og jeg kan ikke forstå de betragtninger, der er fremsat om, at sagen er standset på halvvejen. Så vidt jeg har kunnet skønne, kunne man, hvis man virkelig ville have været til bunds i spørgsmålet, have foranlediget, at en tjenestemandundersøgelse fik lov til at finde sted.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag til folketingsbeslutning, sålydende:

„Folketinget tager folketingets ombudsmands beretning for året 1965 til efterretning“;

vedtoges uden afstemning.

Sagens overgang til anden (sidste behandling)

vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lukkeloven [af Antonsen og Inger-Lise Bech Hansen].

(Lovforslaget (nr. 82) findes i tillæg A. sp. 1849, fremsættelsen i tidenden sp. 1147).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Handelsministeren (Tyge Dahlgaard): Det af liberalt centrum fremsatte forslag til lov om ændringer i lukkeloven er i princippet det samme forslag, der blev drøftet her i tinget i slutningen af april sidste år, idet der blot er foretaget de ændringer, som er en naturlig følge af den liberalisering af lukkeloven, der fandt sted ved lov nr. 208 af 8. juni 1966.

Under førstebehandlingen af det tidligere lovforslag blev det afvist af samtlige øvrige partier her i tinget, og jeg kan tilslutte mig

de begrundelser for en afvisning, der blev fremsat af den daværende handelsminister og de forskellige ordførere, idet jeg finder, at lovforslaget ikke indeholder en hensigtsmæssig løsning af lukkelovsproblemet, hverken ud fra forbrugernes, butiksindehavernes eller butikspersonalets synspunkt. Jeg er også enig i, at lovforslaget vil give anledning til en meget betydelig administration, hvis man da ønsker loven respekteret, og ingen er jo interesseret i at vedtage en lov, som man på forhånd må nære alvorlig tvivl om kan blive overholdt i praksis.

Under den tidligere forhandling i tinget blev der fra forskellig side givet udtryk for, at den ændring af erhvervsstrukturen inden for detailomsætningen, der finder sted, og den stigende deltagelse af gifte kvinder i erhvervslivet i disse år gør det naturligt, at man tager lukkelovsspørgsmålet op til fordomsfri drøftelse.

Lukkeloven er vedtaget før hele denne udvikling slog igennem, og det var måske derfor at vente, at jeg ville benytte den givne anledning til at nedsætte en ny lukkelovskommission. Jeg er imidlertid af den opfattelse, at det ikke ville være den rigtige fremgangsmåde i det foreliggende tilfælde. Lukkelovsspørgsmålet har så mange sider, som vi vist må erkende ikke er tilstrækkelig belyst endnu, og det vil derfor være ønskeligt at søge at tilvejebringe et objektivt materiale for et eventuelt kommissionsarbejde.

Lad mig i denne forbindelse blot nævne forbrugernes indstilling til lukkelovsspørgsmålet. Af adskillige avisartikler er det jo gennem de seneste år fremgået, at forbrugerne er stærkt utilfredse med den gældende lovs bestemmelser, medens en gallupundersøgelse tværtimod har vist, at ca. 90 pct. af de adspurgte har erklæret sig tilfredse med de indkøbsmuligheder, som lukkeloven giver i dag. Selv om der næppe er tvivl om, at der er et vist forbrugerønske om en mere smidig lukkelov, må det vist erkendes, at vi ikke har nærmere oplysninger om, i hvilken retning forbrugernes ønsker går. F. eks. kunne man jo meget vel tænke sig, at man ville være tilfreds med en længere åbningstid én enkelt aften om ugen til brug ved egentlige familieindkøb. Hertil er den længere åbningstid fredag aften formentlig ikke ganske hensigtsmæssig, fordi det med den forskydning, der har fundet sted

[Handelsministeren.]

i folks vaner, navnlig dette, at mange forlader byen fredag aften, kan være u hensigtsmæssigt at fastholde den lange åbningstid den pågældende aften. Det kunne måske også være interessant at søge nærmere oplyst, hvorvidt alle medlemmer står bag den afvisende holdning over for en ændring i lukkeloven, som ledelserne af funktionærernes og butiksindehavernes organisationer har indtaget.

I lukkelovsdiskussionen er det fra visse sider fremhævet, at en liberalisering af lukkeloven vil virke varefordyrende, medens det fra anden side tværtimod er blevet anført, at varepriserne vil falde, fordi resultatet vil blive en mere effektiv udnyttelse af de meget betydelige investeringer, der efterhånden sker i de egentlige butiksanlæg.

Jeg tror, vi må erkende, at vi i virkeligheden står meget usikkert over for alle disse spørgsmål, og derfor har vi da også under overvejelse i handelsministeriet at bede en uvildig, en neutral institution, f. eks. en handelshøjskole, om at påtage sig at søge alle herhenhørende spørgsmål nærmere udredet og belyst. Når et sådant materiale foreligger, tror jeg, at der er skabt et grundlag for en saglig og fordomsfri kommissionsundersøgelse, hvis materialet viser, at der i befolkningen er et ønske om ændring af principperne og ikke blot et ønske om liberalisering uden væsentlige ændringer i den gældende lukkelov, der jo som hovedprincip bygger på ensartede lukketider.

Ud fra de betragtninger, jeg her har anført, mener jeg derfor ikke at kunne anbefale det fremsatte lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Anton- sen): Jeg kan desværre ikke takke handelsministeren for en særlig velvillig modtagelse af det lovforslag, som liberalt centrum nu for tredje gang lægger frem for folketinget; jeg kan dog give ministeren ret i, at forslaget stort set er identisk med de tidligere fremsatte.

Vi har med dette lovforslag tilsigtet en smidiggørelse af den gældende lukkelovs meget stive bestemmelser om åbningstider, således at forretningerne selv kan lægge deres åbningstider, når det passer kunderne at købe ind, og når det passer dem selv

at handle. Vi går ud fra — og på det punkt mener vi ikke der er behov for nogen større undersøgelse — at der er forskellige behov hos forbrugerne; det kan man meget klart konstatere, når man selv går i butikker. Den nuværende lov er i særlig grad til gene for de kvinder, der har arbejde uden for hjemmet, i særlig grad for sådanne kvinder med små børn.

Ministeren henviste til en gallupundersøgelse, der for nylig er foretaget, og ifølge hvilken kun 10 pct. af samtlige kvinder var utilfredse med de gældende bestemmelser; men ministeren har formentlig også lagt mærke til, at mens det kun var 10 pct. af alle kvinder, var det 20 pct. af de udearbejdende kvinder, der var utilfredse, og hvor det drejede sig om kvinder med små børn i alderen 0-7 år, var det 24 pct., der var utilfredse. Nu tror jeg ikke, at Gallupinstituttet er særlig interesseret i, at der skal lovgives på grundlag af en så foreløbig undersøgelse, så jeg tror ikke, at hverken ministeren eller jeg i særlig grad kan tage den til indtægt. Men det var dog en mulighed, som ministeren også kunne tænke på, når man skal spørge en uvildig instans, at lade et markedsundersøgelingsbureau lave en lidt mere omfattende undersøgelse. Jeg tror, man derigennem meget hurtigt ville kunne finde frem til de virkelige behov, der eksisterer i befolkningen.

Jeg nævnte, at behovene var forskellige. Det er min bestemte opfattelse, at behovene er forskellige inden for de enkelte bydele og områder. De er anderledes i omegnskommunerne, end de er i den indre by i København, og på samme måde gør der sig også forskelligheder gældende andre steder i landet. De er også forskellige for de forskellige varer, man har brug for at indkøbe: daglige forbrugsgoder på nogle tidspunkter og varige forbrugsgoder på andre tidspunkter, og alle steder ser vi kødannelse. Jeg mener også, man må kunne hævde, der er et særligt behov i weekenderne, specielt i sommerferieområderne, dér, hvor byboerne tager hen, når de forlader storbyen fredag aften. Jeg tror, at der netop dér er behov for særlig lange åbningstider i den periode, hvor gæsterne befinder sig i ferieområdet.

Endelig er der et særligt behov hos turistene, som sikkert alle undrer sig over, at vi i dette land har så stive åbningstider

[Antonsen.]

og så korte åbningstider, netop når de er interesseret i at købe.

Ministeren kender sikkert det svenske system bedre end jeg. Også derovre har man stive åbningstider, men man har længere åbningstider. Tidligere var det sådan, at der var adgang til at holde åbent på alle hverdage, altså også lørdag, fra kl. 8 til kl. 19, men der var særregler, således at butikker i forbindelse med S-banen og butikker i varehuse kunne holde åbent på alle hverdage til kl. 22. Der har været foretaget en større undersøgelse af disse forhold i Statistiska Centralbyrå, og efter ekspertudtalelser skulle der, så vidt jeg er orienteret, fra nytår være trådt en ny lov i kraft, der giver adgang til at holde åbent på alle hverdage fra 8 til 20, altså den almindelige åbningstid er blevet forlænget med 1 time; samtidig skulle der være indført et smidigt system, hvorefter kommunerne kan give adgang til udvidelse af åbningstiderne.

De har altså i Sverige længere åbningstider, end vi har her i landet, men systemet er lige så stift som her og tager ikke hensyn til de forskelligartede behov. Derfor mener jeg, at det lovforslag, vi har fremsat, er mere smidigt og i højere grad muliggør en tilpasning til de forskelligartede behov.

Man vil så indvende: men er det ikke urimeligt over for de handlende og for dem, der er ansat i butikkerne; de skal også have fritid. Ja men det har vi i allerhøjeste grad taget hensyn til. Vort forslag går ud på, at butikkerne højst skal kunne holde åbent i alt 55 timer om ugen, hvilket er 13 timer mindre end efter det nuværende system.

I dag er det jo sådan, at mange butikker står tomme eller halvtomme i de sene formiddagstimer og de første eftermiddagstimer, og de steder, hvor det er tilfældet, vil man utvivlsomt tilpasse sig ved at holde lukket i den tid og i stedet for holde åbent, når kunderne har bedre tid til at gå i butikker. Vi kan dog ikke holde fri alle sammen samtidig i dette land, som der er en vis tendens til. Der er imidlertid et betydeligt behov for at udfylde vor fritid. Der er også et behov for, når man skal indkøbe varer — det gælder vel i særlig grad de varige forbrugsgoder — virkelig at have tid til at se

på tingene, overveje indkøbet i familien og gå ud sammen, når begge ægtefæller har fri.

Vi mener altså ikke, at det af os foreslåede på nogen måde vil være til ulempe for de handlende. Vi mener oven i købet, det vil være et konkurrencemiddel for den lille handlende, idet det, med den nye næringslov og med den udvikling, der i det hele taget finder sted hen imod flere kæder og større butikker, vil give ham en større chance for at konkurrere og for at fastholde en større del af markedsandelen, end det i øjeblikket ser ud til. Vi finder også, at det er uheldigt, at den nuværende stive lovgivning i et vist omfang giver anledning til ulovligheder; man har da i hvert fald i aviserne set refereret mange eksempler på, at der handles fra bagdøren, og det hævdes, at f. eks. en stor del af landets biler sælges uden for normal åbningstid.

Ministeren fandt på dette spørgsmål den løsning, at nu skulle man først spørge en uvildig institution, f. eks. en handelshøjskole, der skulle lave en undersøgelse af de spørgsmål, og derefter skulle der nedsættes en kommission. Vi har jo ikke i dette land erfaringer for, at kommissionsarbejde er noget, der går overvældende hurtigt, og derfor vil vi, hvis ministerens løsning vælges, kunne se mange år frem i tiden, før der sker en ændring, før der sker en bedring af disse forhold.

Ministeren var bange for, at den lov, som liberalt centrum har foreslået, skulle medføre megen administration. Vi kan ikke se, at den kan give spor mere administration end den lov, der eksisterer i dag. Også i dag er der tider, da man må have åbent, og tider da man ikke må have åbent, og det kontrolleres vel ikke i særlig grad ved, at politiet går rundt og holder øje dermed; men i højere grad sker der vel det, at en eller anden giver politiet et vink, hvis nogen ikke overholder åbningstiderne. Vi foreslår, at butikkerne skal anbringe et lille skilt i vinduet, hvorpå der står, hvornår de har åbent; så vil enhver kunne se, at de har åbent, når de må, og lukket, når de skal have lukket. Det skulle ikke på nogen måde kunne give anledning til mere administration end den gældende lov.

Vi har i forbindelse med overvejelserne om dette spørgsmål også været inde på, at det jo tit er en ulempe for borgerne, at

[Antonsen.]

offentlige kontorer har lukket, når mange mennesker har fri. Derfor ser vi meget hyppigt på offentlige kontorer, f. eks. på posthusene, at der er lange kødannelser enkelte timer i ugen. Også på dette punkt burde man overveje at indføre et mere smidigt system. Vi kan måske også i det kommende fritidssamfund føle, at det af og til er for vanskeligt at komme på biblioteket, når man har fri. Det er jo netop et sted, hvor man gerne opholder sig nogen tid og ser tingene igennem, og man ville i fritiden kunne benytte bibliotekerne i højere grad, hvis der også dér blev taget mere hensyn til forbrugernes behov.

Vi har med dette lovforslag villet finde en fællesnævner for forbrugernes og de handlendes interesser. Forbrugerne skulle få mulighed for i højere grad at kunne gå i butikker, når de havde tid til det, når det passede dem, og de handlende, der selvfølgelig har et behov for at have en vis fritid, sikres, idet der lægges loft over den samlede åbningstid.

Jeg kan på mit partis vegne anbefale de øvrige partier at vise noget mere velvilje over for dette lovforslag, end ministeren foreløbig har gjort det.

Albertsen: Det lovforslag, som liberalt centrum her har genfremsat, er jo nøje overensstemmende med de forslag, som vi har haft til behandling her i tinget et par gange tidligere og senest i afvigte samling. Da vi havde drøftelsen i afvigte samling med henblik på den revision, som i øvrigt havde lidt relation til det tidligere punkt på dagsordenen inspireret af ombudsmanden, men som jo samtidig fik en lidt videre bredde og indhold, idet en række erhvervsinteresser — og jeg synes berettigede erhvervsinteresser — blev tilgodeset, da enedes vi her i folketinget om denne revision, og det er, synes jeg, glædeligt at konstatere, at alle de direkte berørte erhverv og grupper, der er inde i dette billede, tilsyneladende har accepteret den da gennemførte revision i enighed. Vi kan derfor ikke se, at der er noget som helst grundlag for nu at starte en fornyet og stærk diskussion om denne lovgivning, og jeg vil straks sige, at der ikke skal regnes med støtte fra socialdemokratiet og den socialdemokratiske folketingsgruppe til en ændring af

lukkeloven i den retning, som dette lovforslag giver udtryk for.

Jeg er helt uenig i de synspunkter, som ordføreren for forslagsstillerne gav udtryk for, idet han pegede på, at det er et forslag, der tilgodeser forbrugernes og forretningsindehavernes interesser. Denne opfattelse deler vi ikke, og vi mener også, at der er en tredje part i dette billede, nemlig medhjælperne i butikkerne, en gruppe, som partiet liberalt centrum åbenbart ikke har skænket en tanke. Det er vor opfattelse, at en gennemførelse af dette lovforslag ville betyde, at mellem 100.000 og 200.000 butiksmedhjælpere og beskæftigede inden for detailhandelen i videste forstand ville blive skifteholdsarbejdere, en udvikling, som både menneskeligt og økonomisk er utiltalende. Jeg tror, at det ikke mindst på nuværende tidspunkt ville være særdeles uheldigt for disse berørte erhverv, om en sådan lovgivning blev praktiseret, fordi det yderligere ville øge de vanskeligheder, der findes netop inden for erhvervene med hensyn til at skaffe tilstrækkelig, og tilstrækkelig kvalificeret, arbejdskraft, en udvikling, som i øjeblikket kendetegner netop detailhandelen.

Det er også vor opfattelse, at de anker, der anføres mod den nugældende lukkelov i retning af, at den hæmmer muligheden for at købe varerne og få den tilstrækkelige tid til at studere tingene, simpelt hen ikke holder stik. Sandheden er jo den, at der under den nugældende lukkelov er sket en vældig vækst i forbruget. Samtidig er der sket en vækst i forbrugermentalitet og sans for god kvalitet i et omfang, som man aldrig tidligere har kendt; det er jo alt sammen noget, der er foregået under den nugældende lukkelov. Derfor kan jeg slet ikke se, der er hold i den betragtning, at man her har en ramme, som forhindrer folk i at foretage deres indkøb og deres dispositioner på en rimelig måde.

Vi mener, at en række af de småproblemer, som vel nok kunne siges tid efter anden at kunne give anledning til en revision af loven, blev tilgodeset, da vi ændrede loven i efteråret. I den forbindelse vil jeg gerne anføre en ting i relation til hr. Antonsens bemærkninger om, at den nugældende lov er en belastning over for turisterhvervet. Ja men dér gør nøjagtig det samme sig

[Albertsen.]

gældende; også her er der tale om, at under den nugældende lukkelov er der sket en vækst i antallet af turister her i landet, en vækst, som vel har oversteget selv de dristigste forventninger på dette område. Det vil altså sige, at de vanskeligheder, som man anfører, og som skulle begrunde en revision, ikke er til stede.

Endelig vil jeg sige, at hvis denne lov var så forkert, at den i den grad trængte til en udvidelse, så er det dog ganske bemærkelsesværdigt, at en række forretninger, og det gælder ikke mindst stormagasiner, jo slet ikke udnytter den nuværende lovramme. De lukker tidligere, og de lukker på tidspunkter, da de godt kunne holde åbent. Hvis der var et sådant pres fra befolkningens side, fra forbrugernes side, er jeg overbevist om, at så ville de pågældende forretningsfolk sikkert udnytte den gældende lov fuldt ud, hvad altså på ingen måde sker.

Der er en anden ting, som jeg ikke vil lægge skjul på også har undret undertegnede; det er, at hvis der skulle være bare en lille smule af de besværligheder til stede, som er anført, så er det ganske mærkeligt, at automatsalget, som jo skulle være en ventil, ikke i højere grad synes at komme ind i det danske forbrugerbillede. Hvorvidt der her er en udvikling i gang, eller hvorvidt der kræves alt for stor investering, skal jeg ikke kunne sige, men det er i og for sig relativt begrænset, hvad der findes af automater, og tilsyneladende sker der ikke nogen særlig udvikling på dette område. Og hvad turisterne angår, har vi jo i øvrigt ved de seneste lempelser skabt ventiler og dermed muligheder for at fjerne nogle af de problemer, der måtte være.

Jeg vil ikke dermed påstå, at vi i al evighed skal opretholde den nugældende lukkelov, men hvis man må skønne ud fra den nuværende tingenes tilstand — og det er de muligheder, vi har — og forsøge at se en lille smule ind i fremtiden, så er der

efter vor opfattelse intet behov for en ændring af lukkeloven i retning af de her opstillede tanker.

Hvis der skulle kigges på et eller andet, så er det rigtigt — som anført af ministeren her i dag — at eksemplet med de udvidede weekender og perioder op til visse højtider måske kunne give anledning til en revision i modsat retning, i retning af, at der måske skulle lukkes lidt tidligere, for det viser sig jo, at de sidste timer, hvor man i øjeblikket kan have åbent inden for fristerne, slet ikke bliver udnyttet.

Når ministeren anfører, at en gennemførelse af lovforslaget vil betyde en voldsom administration, så er jeg helt enig heri, og jeg forstår ikke, at ordføreren for forslagsstillerne kan afvise denne argumentation, fordi den forskelligartede og hermed differentierede åbningstid, som lovforslaget vil medføre, jo netop vil nødvendiggøre en idelig kontrol. Og nu får vi jo ganske vist at vide tid efter anden, at politiet har så mange opgaver, at det dårlig kan klare dem, og det må vi jo tro på, selv om en for nylig foretagen razzia næsten skulle bevise det modsatte, men lad det nu være. Jeg tror ikke, det vil være rigtigt her at lægge en opgave hos politiet, som givet vil medføre øget administration, så meget mindre som vi ikke kan se, at der administrativt er større problemer i forbindelse med den nugældende lov end rimeligt.

Vi skal selvfølgelig ikke fra vor side modsætte os det udvalgsarbejde, som forslagsstillerne har anmodet om, men man skal ikke regne med nogen som helst medvirken eller bistand fra socialdemokratiet til en gennemførelse af det lovforslag, liberalt centrum her har fremsat.

Jens Peter Jensen: Den tidligere handelsminister var jo nærmest af den opfattelse, at lukkeloven er noget, der ligger fast. Han hævdede ved en given lejlighed, at ændringer i den ville ske over hans lig. Alligevel lykkedes det jo i sidste samling at få gennemført visse ændringer i loven,

[Jens Peter Jensen.]

uden at det blev årsagen til det handelsministerskifte, der er indtruffet. Den nuværende handelsminister synes jo at være mere bevægelig end forgængeren, og jeg vil meget tilskynde ministeren til at foretage den undersøgelse af hele problemstillingen, som ministeren talte om. Det ville være rart at få en sådan analyse, så vi ikke famler i blinde, når vi til sin tid skal til at gennemføre ændringer. Jeg tror nemlig, at det på længere sigt bliver nødvendigt at gennemføre ændringer, så vi får en mere liberal lukkelov, men jeg mener dog, vi bør afvente erfaringerne fra de ændringer, vi gennemførte i fjor, så vi kan se, hvordan de virker, og derfor kan jeg ikke anbefale det foreliggende lovforslag til gennemførelse.

Jeg vil gerne være med til, at vi ser på det i et udvalg og også under udvalgsarbejdet får lejlighed til at iagttage, hvordan de ændringer har fungeret, som vi gennemførte i fjor; men jeg kan som sagt ikke anbefale lovforslaget. Men jeg kan jo så henvise liberalt centrum til at finde trøst i, hvad afdøde Oluf Steen, tidligere medlem at det høje ting, engang sagde, nemlig at i politik gælder det ikke om at få alle sine ønsker gennemført; der skal også være noget at rumle med. Dette er jo tredje gang.

Weikop: Det er allerede sagt nogle gange, at dette lovforslag er en gammel kending, og det er det jo også, men der er dog den forskel, at de tidligere lovforslag var fremsat af hr. Niels Westerby og hr. Diderichsen, medens dette er fremsat af hr. Antonsen og fru Inger-Lise Bech Hansen. Om det så er blevet bedre af det, vil jeg sætte et stort spørgsmålstegn ved. Der er i hvert fald i selve tankegangen en forskel, idet forslagsstillerne her er inde på at ville afskaffe lukkeloven helt — for det må da være meningen, hvis der kommer en forhandling i gang om at slette det foreslåede loft på 55 timer. Og dér vil jeg gerne sige, at hvis loftet slettes, hvis *det* er tanken, så er der efter min mening slet ingen mening i lovforslagets øvrige bestemmelser.

Bestemmelsen om, at åbningstiden skal fremgå af opslag og anmeldes til politiet, vil jo i så fald være komplet overflødig

— det tror jeg selv hr. Niels Westerby vil give mig ret i — eftersom de handlende uden lovgivning af nogen som helst art nok skulle finde ud af at gøre kunderne opmærksom på, hvornår forretningerne var åbne. Rent umiddelbart forekommer det mig, når man læser bemærkningerne, at forslagsstillerne ligesom river et blad ud af kalenderen, som en fastelavsmandag, og at de lige så vel kunne foreslå at rive lukkeloven ud af Lovtidende. Det ville efter min mening være, hvad liberalt centrum altid ønsker, et klart standpunkt.

Som lovforslaget er udformet, ville det, hvis det blev lov, efter min mening give politiet meget, meget mere at bestille, end det har i øjeblikket, og i øjeblikket har det for så vidt nok med lukkeloven at gøre. Jeg skal minde om, at en politikommissær har skrevet, at politiet allerede nu ganske simpelt ikke har tid til at drive klapjagt på småovertrædelser af lukkeloven, og han tilføjer oven i købet, at han forklarer dette for sine elever på politiskolen. Hvordan ville det så ikke gå, dersom politiet virkelig skulle påse, at en handlende ikke har åbent mere end 55 timer om ugen?

Jeg skal ikke bestride, at det ville være værd at undersøge, om tiden er løbet fra lukkeloven, men vi ved jo, at der, som det også er fremgået af denne forhandling, er vidt forskellige meninger om lukkeloven. Som hr. Jens Peter Jensen sagde, mente den tidligere handelsminister jo, at vi havde verdens bedste lukkelov, og hvis den skulle ændres, skulle det ske over hans — jeg ved ikke, om han sagde lig, men i hvert fald hans ministertaburet. Jeg er enig med hr. Jens Peter Jensen i, at den nuværende minister er mere forsigtig, eller lad mig sige diplomatisk, men det er jo også hans metier; det kan måske også skyldes, at han er noget mere liberal, end han er socialdemokrat.

Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund vil ikke have loven ændret, som også ministeren sagde det. Hovedstadens Brugsforening vil have frie lukketider. Handelsorganisationerne mener stort set, at den bestående lov er meget god. Så er spørgsmålet ganske rigtigt: hvad er forbrugernes synspunkt? Ja, hvad er det? Jeg skal indrømme, at det selvfølgelig var bedst for forbrugerne, hvis der stod en handlende

[Weikop.]

parat døgnet rundt, men spørgsmålet er, som det også er blevet sagt, om folk ikke kan nå at gøre deres indkøb med de bestående lukketider. På den anden side kan jeg være enig i, at der vel nok er nogle, der af forskellige grunde kan have besvær med at købe ind, men hvad ved vi egentlig? Jeg må give ministeren ret i, at hvad vi egentlig ved om forbrugernes ønsker om lukketider, det er meget lidt.

Vi har imidlertid et Forbrugerråd; hvad er Forbrugerrådets ønske? Og hvad er egentlig forbrugernes ønske? Det er jo slet ikke sikkert, at Forbrugerrådets ønske falder sammen med forbrugernes. Ministeren var jo også så vidt i sine overvejelser her eller sin tale her, at han syntes, at det var rimeligt at foretage en undersøgelse. Om det nu skal være over Handelshøjskolen, ved jeg ikke, men all right, man vil lave en undersøgelse, og det synes jeg lyder uhyre fornuftigt; blot vil jeg gerne sige, at undersøgelser er meget gode, hvis det ikke bliver til langtidsundersøgelser. Endelig har jeg min tvivl om, hvorvidt man skal nedsette en lukkelovskommission, men den tid, den sorg.

Selvfølgelig er det klart, at der skal tages hensyn til forbrugerne, men som det er sagt, bør også både de personalemæssige og praktiske hensyn for de handlendes vedkommende tages med i overvejelserne, og jeg forstår derfor ikke, at forslagsstillerne rent faktisk vil forbyde de handlende at træffe aftaler om åbningstiderne. Allerede nu træffes der praktiske aftaler om f. eks. ferielukninger, tror jeg, men sådanne aftaler vil liberalt centrum have forbudt, for så vidt som de skal være uforbindende.

Jeg tror altså ikke, at dette lovforslag er noget godt udgangspunkt for en revision af lukkeloven, og jeg har forstået, at det er handelsministerens agt at prøve at samle de forskellige synspunkter, overveje og vurdere dem og så selv fremsætte et lovforslag, som på en rimelig måde tilgodeser både forbrugere og erhverv. Også jeg vil henvise til næringsloven. Der skete dog en liberalisering, der jo også vil kunne inspirere handelsministeren. I øvrigt skulle minister Tyge Dahlggaard efter min mening have gode betingelser for til sin tid at fremsætte et sådant lovforslag. Han er minister for handel,

industri, søfart, håndværk og marked, og hvis han ikke kender betingelserne for at skabe frie og konkurrencedygtige forhold her i landet, er der vist ingen, der gør det.

Fra konservativ side skal vi ikke nedlægge veto, om et sådant forslag kommer frem; om hr. Albertsen vil det, ved jeg ikke, men han kan da vist ikke betragtes som folketingets de Gaulle.

Gunhild Due: Når man ude på landet ved møder spørger: hvad synes I, skal vi ændre lukkeloven, og hvordan ønsker I lukkeloven skal være? — jeg har gjort det nogle gange, jeg gjorde det så sent som i aftes — så er det helt sikkert, at man får omtrent lige så mange forskellige ønsker og svar, som der er medlemmer til stede i mødesalen; jeg er derfor helt enig med handelsministeren i, at når man skal tage stilling til et lovforslag som dette, savner man i høj grad nogle undersøgelser, altså virkelig grundige undersøgelser, af, hvordan det ligger med behovet for en så gennemgribende ændring af lukkeloven, som der her er tale om. Det er selvfølgelig fristende at se tingene udelukkende fra forbrugerside; det har man jo ellers ikke så meget for vane her i tinget — jeg tænker på den beskedne støtte til Forbrugerrådet, og på holdningen til visse reklamemetoder og den slags.

Men vi ved jo simpelt hen alt for lidt om, hvad forbrugerne i virkeligheden ønsker, og spørgsmålet er bare, om dette lovforslag, der tilsyneladende tager forbrugers parti, ikke i virkeligheden vil skade forbrugerne mere, end det vil gavne. Jeg tænker ikke alene på det lukkevivar, der vil opstå, men også på det forhold, at det vil blive vanskeligt at fastholde kvalificeret medhjælp, når arbejdstiden bliver så forskellig og så usikker; det er i virkeligheden et for forbrugeren meget, meget væsentligt punkt, og det vil blive endnu mere væsentligt fremover, fordi vi får dette meget store tilbud af varer af uhyre forskellig kvalitet med masser af kunststoffer og den slags ting. Hvis man så kommer ud for ekspedienter eller ekspeditricer, der ved for lidt om varerne, er man som forbruger ofte rigtig skidt kørende; det kan i hvert fald ikke være i vores interesse.

Jeg er derfor temmelig tilfreds med, at handelsministeren nu giver en slags tilsagn om at fremskaffe mere viden om, hvordan

[Gunhild Due.]

behovet for ændringer i lukkeloven i virkeligheden er. En ændring af lukkeloven vil jo gribe direkte ind i mange menneskers tilværelse. Jeg tænker på medhjælperne, men også på den lille detailhandlerfamilie, som, hvis lovforslaget blev gennemført, kan blive tvunget til at have samme åbningstid som det nærmeste supermarked. Deres arbejdstid kan blive meget lang; tænk på den grønthandler, der skal tidligt ind om morgenen for at købe varer ind til sin butik og så muligvis stå i den det meste af dagen; muligvis kan han holde pause midt på dagen, men måske bor han så langt borte, at han ikke rigtig kan udnytte den, og det samme gælder jo for medhjælperne. Jeg mener, at hvis man gennemførte dette lovforslag, ville det fremme kvælningsdøden for de små handlende, og nu er jeg måske nok ikke den, der skal stå just og forsvare dem, men jeg er lidt forbavset over at se liberalt centrum i rollen som kvæler.

Men når ministeren nu tænker på at sætte nogen til at se på problemerne, så vil jeg egentlig gerne bede om, at man også kigger på de offentlige kontorer, for det er efter min mening i virkeligheden dér, de største problemer med hensyn til åbningstider ligger. Det er simpelt hen sådan, at mange offentlige kontorer overhovedet kun har åbent en ganske kort tid midt på dagen. Enkelte har også åbent en aften om ugen, men det gælder langt fra dem alle sammen. Det vil sige, at folk skal tage fri fra deres arbejde for overhovedet at komme i kontakt med disse kontorer. Jeg synes nok, det var værd at kigge lidt på det problem.

Ellers vil jeg afvise lovforslaget uden dog at afvise, at man kan finde frem til visse ændringer i lukkeloven; men jeg mener nok, at vi må have et ordentligt undersøgelsesmateriale for at kunne gå ind på tanken.

Rigmor Christensen: Lukkeloven er et såre ømfindtligt spørgsmål at røre ved, idet man her skal varetage såvel de handlendes som forbrugernes interesser, et forhold, der kan være nok så vanskeligt, når problemet skal løses til begge grupperes tilfredshed. Det er muligt, at den strukturændring, der er foregået i samfundet, kunne tilsige, at der sker visse ændringer i lukkeloven,

og jeg mener også, disse ændringer skal foretages, men om tiden skulle være inde netop nu, herom har jeg mine tvivl. I så fald havde der vel også rejst sig stærkere røster fra befolkningens side, end tilfældet er.

Fra de studier, jeg har haft anledning til at gøre i marken — og det er naturligvis kun i meget begrænset omfang — er det min opfattelse, at de småhandlende nærmest er imod en ændring som den foreslåede. Der er flere årsager. Det anføres bl. a., at omsætningen ikke kan bære en fordyret medhjælp, som der vil blive tale om, såfremt denne medhjælp skal arbejde sent på eftermiddagen og i de første aften-timer. Skulle man have en sådan medhjælp, ville det komme til at smitte af på priserne, altså en fordyrelse for forbrugerne, og det er jo ikke det, man tilsigter med de foreslåede ændringer. Hertil kommer, at det i forvejen er uhyre vanskeligt i det hele taget at få en medhjælp i dag, hvor vi har den fulde beskæftigelse. Men også bopælen har sin betydning, i særdeleshed hvor mand og hustru er alene om arbejdet. Det er da indlysende, at den handlende, der har sin lejlighed i tilknytning til forretningsstedet, vil have væsentligt lettere ved at holde forretningen åben på de sene tidspunkter end den, der bor længere borte. Jeg tænker her simpelt hen på familielivet. Er der børn, der er i skole om formiddagen, vil de altså komme hjem om eftermiddagen til et tomt hjem, hvor forældrene først kommer hjem om aftenen og endog ret sent på aftenen, når man tager det oprydningsarbejde i betragtning, som daglig finder sted i butikkerne. Det vil med andre ord sige, at hele livsrytmen må lægges om, og det mener jeg ikke tjener noget formål. Det må jo erkendes, at den handlende ikke helt alene kan bestemme, hvornår han vil holde åbent, idet forretninger inden for samme branche, der ligger tæt ved hinanden, af konkurrencemæssige hensyn nødvendigvis må holde åbent på samme tid, idet den væsentlige del af kundekredsen først vil indfinde sig sent på dagen. Jeg kan da heller ikke lade være at spørge, om forslagsstillerne har gjort sig klart, at dagens arbejde, som også nævnt af fru Gunhild Due, nu bliver delt op, idet grønthandlerne skal på torvet i de tidlige morgentimer, slagterne til kødbyen og fiskehandlerne til fisketorvet.

[Rigmor Christensen.]

For så vidt angår forbrugerne, kan vel meget tale for, at man tidsmæssigt søger at lette indkøbene for de udearbejdende. Behovet er der, men næppe så stort som tidligere. Forholdet er jo det ganske enkle, at så at sige snart alle familier har køleskab; dette fik jeg bekræftet gennem mit vurderingsarbejde, der hovedsagelig omfattede de ringeste lejligheder. Det, at husmoderen har køleskab, bevirker, at hun nu er i stand til at foretage indkøb bogstavelig talt for en hel uge ad gangen, hvilket i sig selv er en lettelse. Endvidere kan man ikke se bort fra, at konserver, der efterhånden har nået en høj kvalitet, spiller en rolle i den daglige husholdning, idet det simpelt hen letter husmoderen den daglige tilberedelse af middagen.

Hvad jeg derimod kunne tænke mig — det er også tidligere nævnt — er, at man for de mindre forretninger, hvis handel for en stor del hviler på turister, åbnede mulighed for en forlænget åbningstid. Her ville der med rette kunne tales om en forøget omsætning. Det ville gøre København mere attraktiv som turistby og ikke mindst øge tilgangen af den kostbare valuta til landet.

Jeg kan altså ikke gå ind for det foreliggende lovforslag, men vil dog til slut anføre, at det radikale venstre alligevel stiller sig positivt over for en ændring, vel at mærke ud fra den forudsætning, at der forinden sker en dybtgående undersøgelse af behovet inden for de tre grupper: forbrugere, erhvervsliv og funktionærer. I denne forbindelse vil jeg håbe, at handelsministeren hurtigt tager initiativ til at sætte den nævnte sociologiske undersøgelse i gang.

Antonsen: Jeg vil gerne knytte nogle enkelte bemærkninger til nogle af de kommentarer, der er kommet fra ordførerne, og først sige til fru Gunhild Due, at de undersøgelser, som fruén har foretaget på møder igennem den sidste tid — senest i går aftes — jo i allerhøjeste grad bekræfter, at der er behov for en lovgivning netop i overensstemmelse med det, som liberalt centrum har foreslået. Fru Gunhild Due sagde, at når man spurgte mødedeltagerne, var der lige så mange ønsker og svar, som der var mødedeltagere. Selv om dette

måske er en mildere overdrivelse, så viser det altså, at der er differentierede behov, og at vi netop ved at få en smidig lovgivning kan imødekomme disse forskellige behov.

Hr. Albertsen fremførte en lang række argumenter, som skulle vise, at vi havde verdens bedste lukkelov. Jeg skal ikke komme ind på dem alle sammen, men f. eks. blev det nævnt, at automatsalget ikke har større omfang. Næh, i automater køber man jo fortrinsvis fødevarer, og husmødrene — også de, der er utilfredse med den nuværende lovgivning — når formentlig med tungen ud af halsen at foretage de nødvendige indkøb. De områder, hvor behovet formentlig er størst — og det, vi gerne vil, er at overlade til det virkelige liv at tilpasse sig disse behov — er vel nok de varige forbrugsgoders område, hvor familien i større eller mindre omfang skal ud sammen og se på tingene.

Må jeg først og fremmest sige til hr. Albertsen, at bemærkningen om, at liberalt centrum ikke har skænket medhjælperne i butikkerne en tanke, er helt forkert. Vi har jo i bemærkningerne til lovforslaget direkte nævnt de handlende og butiksmedhjælperne sammen; disse to gruppers interesser falder helt sammen, og vi gør netop opmærksom på, at hvis vi lægger et loft over åbningstiden på 55 timer om ugen, vil der i alt blive tale om en mindre, samlet ugentlig arbejdstid; den bliver til gengæld mere effektiv.

Adskillige af ordførerne har været inde på, at de er positive over for en ændring, men ikke over for det, vi foreslår. Ja men skal vi overhovedet forestille os andre ændringer, bliver det så ikke nærmest den vej, man går i Sverige: at forlænge den tilladte åbningstid hver aften? Og kommer vi så ikke bare op på flere og flere timer, hvor det er tilladt at holde åbent, med det resultat, at man af hensyn til konkurrenterne føler sig tvunget til også at holde åbent? Vil vi ikke derved vanskeliggøre stillingen både for de handlende og for butiksmedhjælperne, når de også ønsker deres fritid?

Der er faldet bemærkninger om; at der vil blive større behov for kontrol fra politiets side. Det vil jeg stadig væk afvise. Der er ikke noget krav om, at politiet skal gå ud

[Antonsen.]

og se efter; der er derimod de samme muligheder som i dag for, at man kan kontrollere hinanden, holde øje med, at de tidspunkter, der er nævnt på butiksdørene, overholdes.

Endelig vil jeg sige til fru Gunhild Due, at bemærkningerne om de offentlige kontorer havde jeg jo også med. Vi er helt enige om, at der på dette område er et betydeligt behov for længere åbningstid.

Og så til slut til ministeren og til de ordførere, der gik ind for, at vi nu skal i gang med en langvarig undersøgelse; der er intet behov for en sådan undersøgelse; der er et behov for differentierede åbnings-tider, og vi vil meget anbefale det af os fremsatte lovforslag, som giver butikkerne en mulighed for at tilpasse sig de eksisterende behov.

Albertsen: Hvad angår min bemærkning om liberalt centrums stilling til medhjælperne blot dette: det er korrekt — som det nu oplyses af hr. Antonsen — at der i fremsættelsestalen er anført et hensyn til medhjælperne, men i den tale, som hr. Antonsen holdt her i dag, anførte han udtrykkeligt kun forbrugerhensyn og hensyn til butiksindehavere. Derfor min bemærkning.

Dernæst angående sammenligning med og eventuel inspiration fra Sverige: så vidt jeg er orienteret, har man i Sverige kommunale vedtagelser om lukkebestemmelser, og der har, så vidt jeg på forskellig måde har kunnet følge sagen, ikke været nogen almindelig slutten op om og tilfredshed med disse bestemmelser. Erhvervslivet i Sverige har store vanskeligheder med at skaffe personale, og dets holdning over for lukkeloven er ikke præget af en sådan tilfredshed, at det skulle kunne inspirere os til at vedtage lignende bestemmelser, selv om vi kunne se bort fra andre efter mit skøn berettigede hensyn.

Mine bemærkninger med henblik på socialdemokratiets holdning var kun et udtryk for min vurdering af den som ordfører for socialdemokratiet i denne sag, og hr. Weikops frygt for, at jeg i denne sag skulle forsøge at optræde som en anden de Gaulle — ja, den må hr. Weikop naturligvis gerne give udtryk for, men den har ikke nogen som helst baggrund. Når jeg

udtalte mig, som jeg gjorde, er jeg da også — hvis jeg kan tro på det, som ordførerne for alle de politiske partier med undtagelse af hr. Antonsen har sagt til HK-bladet — i den lykkelige situation at være nogenlunde på linje med deres holdning i spørgsmålet om en ændring af lukkeloven. Jeg skal undlade at citere, hvad de har sagt i det sidste nummer af HK-bladet, men det var også med disse udtalelser in mente, at jeg anførte den nævnte betragtning, og, så vidt jeg forstod, trods alt også på linje med det, som hr. Weikop sagde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (From): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om opførelse af et stats-hospital i Herlev kommune.

Valgt blev: *Peter Jørgensen, Albertsen, Poul Dalsager, Erhard Jakobsen, Evald Kristensen, Viola Nørlov, Astrid Skjoldbo, P. E. Eriksen, Jens Frandsen, Peter Larsen, Eva Rée, Poul Schliiter, Gottschalck-Hansen, Clara Munck, Skræppenborg-Nielsen, Pia Dam og Grethe Philip.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 1 stedfortræder til lønningsrådet (i stedet for Eigil Schytt).

(Jfr. tidenden sp. 1455)

Valgt blev: *Ømann.*

Første næstformand (From): Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 8. februar, kl. 13 med følgende dagsorden:

[Formanden.]

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om leje.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om midlertidig regulering af boligforholdene.

4) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændringer i lukkeloven [af Antonsen og Inger-Lise Bech Hansen].

Mødet hævet kl. 157.

25. møde.

Onsdag den 8. februar kl. 13.

Første næstformand (From): I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse og forslag til lov om ændring af lov om sygeplejersker.

Handelsministeren har fremsendt monopohtilsynets redegørelse for priserne for kød, flæsk og pålægsvare. Eksemplarer er omdelt.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om indfødsrets meddelelse.*

Nærværende lovforslag er udarbejdet efter samme retningslinjer som de senest vedtagne indfødsretslove, og det omfatter i alt 283 personer.

I lighed med tidligere år er det min hensigt senere i folketingsåret at fremsætte for-

slag om meddelelse af dansk indfødsret til yderligere et antal personer.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til det høje folketings velvillige og hurtige behandling.

Jeg skal endvidere tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om sygeplejersker.*

Ved lov nr. 127 af 25. maj 1956 om sygeplejersker oprettedes et sagkyndigt uddannelsesnævn, der skulle være rådgivende for sundhedsstyrelsen i spørgsmål vedrørende sygeplejerskeuddannelsen, og som i samarbejde med sundhedsstyrelsen skulle virke for, at uddannelsen kom til at svare til de krav, som til enhver tid måtte stilles.

Den 1. oktober 1966 er der imidlertid med finansudvalgets tilslutning oprettet et nyt centralt nævn, uddannelsesnævnet for sundhedsvæsenet, hvis opgave er at tilrettelægge, gennemføre og føre tilsyn med uddannelsen af en række personalegrupper med tilknytning til sygehus- og sundhedsvæsenet, herunder sygeplejersker og sygehjælpere.

Med det foreliggende lovforslag indfrieder jeg det løfte, som jeg i sin tid afgav over for finansudvalget om at søge sygeplejerskeuddannelsesnævnet ophævet, således at uddannelsesnævnet for sundhedsvæsenet kan overtage de opgaver, som påhviler sygeplejerskeuddannelsesnævnet.

Idet jeg i øvrigt tillader mig at henvise til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Første næstformand (From): Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den ærede ordfører for udvalget til valgs prøvelse, for at hun kan gøre indstilling til tinget om godkendelse af et valg.

Ordføreren for udvalget til valgs prøvelse (Lis Groes): I skrivelse af 31. f. m. meddelte folketingsmand Kai Ibsen, at han nedlagde sit mandat som medlem af folketinget fra den 7. februar d. å. at regne.

1. stedfortræder for socialistisk folkeparti i Randers amt er ifølge den af indenrigsministeriet i medfør af valglovens § 50 udarbejdede stedfortræderliste redaktør Thomas Christensen, der i skrivelse af 1. d. m.